

A LAP ELŐFIZETÉSI ÁRA

Egy évre	6 frt. — kr
Fél évre	3 „ — „
Negyed évre	1 „ 50 „
Egyes szám ára	6 „
Külföldre egy évre	8 „ — „

Ezen lap megjelenik
hetenkint kétszer:
vasárnap és csütörtökön.

SZÉKELYFÖLD.

Közgazdasági, társadalmi és szépirodalmi hirlap.

Hirdetések közlési díja:
minden egy hasábos garmond
sorért vagy annak térfogatáért
4 kr, s minden egyszeri közlés
után 30 kr bélyegdíj fizetendő.
Nagy és többször közlendő
hirdetményt a kiadóhivatal ár-
kedvezményben részesít.

A „Nyiltér“ rovatban
közlendő cikkek soronként
10 kr díjért közöltnék.

SZERKESZTŐSÉG:

KÉZDI-VÁSÁRHELYTT: CSIK-SZEREDÁN:
Szabó Albert könyvnyomdájában. Sprencz György szerkesztő lakásán.

KIADÓ-HIVATAL:

KÉZDI-VÁSÁRHELYTT: CSIK-SZEREDÁN:
Szabó Albert könyvnyomdájában. Györgyakab Márton nyomdabérlőnél.

A lap tartalmát illető közlemények a szerkesztőségekben, az előfizetések, hirdetmények, nyiltéri cikkek, stb. a kiadóhivatalokban fogadtatnak el.

Felhívás előfizetésre

a „Székelyföld“ 1885. évi folyamára.

A „Székelyföld“ című közgazdasági, társadalmi és szépirodalmi, hetenként jelenlegi nagyságában 2-szer megjelenő hirlapra a következő árakkal előfizetést nyitunk:

Egy évre	6 frt — kr.
Fél évre	3 frt — kr.
Negyed évre	1 frt 50 kr.
Külföldre egy évre	8 frt — kr.

Előfizetési pénzek bármely időben elfogadtatnak.

Lapunk azon előfizetőit, kik előfizetéseikkel még hátralékban vannak, tisztelettel kérjük azoknak beküldésére.

Kérjük egyuttal t. előfizetőinket, sziveskedjenek előfizetéseiket minél előbb megújítani, hogy lapunk szétküldésében zavar ne forduljon elő.

Előfizetések elfogadtatnak Kézdi-Vásárhelytől a kiadó-hivatalban, Csik-Szeredán Györgyakab Márton nyomdabérlőnél. Az előfizetési pénzek vidékről — legczélsezerűbben posta-utalvánnyal — Kézdi-Vásárhelyre, lapunk kiadó-hivatalába küldendők.

Félreértés kikerülése végett kijelentjük, hogy azoknak, kik előfizetéseikkel hátralékban vannak, lapunkat csak azon reményben küldöttük és fogjuk talán ezután is küldeni, hogy a hátralékot utólagosan befogadják küldeni.

A „Székelyföld“ kiadó-hivatala.

A székelység érdekében.

Sok panasz elhangzott már a Székelyföld semmibevételéről, magunk is gyakran felszólaltunk e tárgyban, orvosszereket is ajánlottunk; de mindez pusztában hangzott el. Nyomoruságaink a sajtó és szónoklatok útján annyiszor voltak már hangoztatva, hogy a viszo-

nyokat nem ismerő távolabbi honfitársaink előtt igen könnyen úgy tűnhetünk fel, mint valami gyámoltalan, élhetetlen nép, mely azt várja, hogy a sült galamb a szájába repüljön. A sok szó tehát elhangzott. És az eredmény? Semmi!

Hányszor emeltünk szót pl. a vasut tárgyában!? Bebizonyítottuk mi is, mások is, hogy nekünk a vasutra multhatatlanul szükségünk van, hogy ily elszigetelt állapotban tovább nem maradhatunk, hogy az haladásunknak egyik fő-eszköze sat. sat. Valamikor, ezelőtt néhány évvel, tétettek is kezdeményező lépések ez ügyben; hanem azért nálunk a vasut még ma is csak a szerény ohajok közé tartozik.

A mult télen az a hír terjedt el, hogy a kormány Háromszék megyében közép-tanodát szándékszik felállítani. Ez tényleg kilátásba is helyeztetett. Ma már hallgat erről is a krónika. Megkapta a közép-tanodát Brassó. És mi? Mi beérjük az ígérettel.

Miért vagyunk mi székelyek oly mostohái az intéző köröknek? Miért vétetnek oly kevéssé figyelembe a mi érdekeink? Hisz a haza iránti kötelességünket megtestesztük mi is ép úgy, mint mások; sőt — bátran elmondhatjuk — hajdan tán több vért is ontottunk a hazáért, mint azok, a kiket mostanában annyira dédelgetnek hasztalanul.

Igazán aggasztó a székely nép sorsa főképp a mostani alacsony gabnaárak mellett. Magyarország nagybirtokosai még csak valahogy fenntarthatják ma-

gukat, mert a nagy birtok mégis csak hajt annyit az alacsony gabnaárak mellett is, hogy — igényeik megszorítása mellett — abból fedezhetik a napi szükségletet. De mi vár a mi gazdáinkra, kiknek zöme kisbirtokosokból áll? Hisz nálunk most is olcsóbb a gabona, mint bárhol. Mi tehát a kis birtokból aránylag még kevesebbet veszünk be, mint a nagy birtokból amazok, kiknek pedig még azon nagy előnyt is megvan, hogy vasutjuk lévén, elszállíthatják gabonájukat oda, hol jobb ára van s így értékesíthetik azt. Mekkora előny lenne most reánk nézve az, ha vasutunk volna, s terményeinket oda vihetnők, hol azoknak jobb ára van!

Meddig maradunk még ennyire elszigetelten a világtól?

Pedig valóban már rég elérkezett az ideje annak, hogy sorsunk intézői tegyenek is valamit e nép érdekében; mert a szóbeszéd nem segít rajtunk, ha azt tettek nem követik. De ha még sokáig késik a segedelem, menthetetlenül elveszünk.

Hát a székely-egylet, mely e tekintetben igen nagy segítségünkre lehetne s mely tudvalevőleg a székely nép anyagi és szellemi érdekeinek ápolását tűzte ki feladatául, miért nem tesz valamit ez irányban? Mostanában oly keveset hallottuk a cselekvés terén emlegetni, hogy rosszat kell gondolnunk. Igaz, a marosvásárhelyi székely iparmúzeum is neki köszöni lételet, melynél üdvösebbet az egylet valaha aligha tett; ámde a kezdeményezés a marosvásárhelyi fiók-egyletből indult ki.

Egyuttal dicsérettel kell megemlékeznünk az egylet Maros-Vásárhely városi és vidéki fiókjáról, mely elismerésre méltó szép példával jár elől. Az egyletnek, úgy tudjuk, vannak még fiókjai, de ezek nem adnak életjelt magukról. E részben ohajtandó, hogy a központ egy kissé erélyes fellépést tanúsítson. Rázza fel az alvókat mély álmaikból! Szerezzen szavának nyomatékot! Az erélyrészi magyar közművelődési egyesület még csak csecsemő-korát éli, és már is mily hatalmas anyagi eszközökkel rendelkezik! Minek köszönhető e fényes eredmény? Az erélyes fellépésnek.

Egy-két tanuló kiképezetéseével, meg naptár-kiadással Budapesten vajmi keveset segítenek bajainkon. E részben már kellően okulhattak is. Hivatkozhatnak, az igaz, a vidék indolenciájára, de a közmondás azt tartja, hogy „fejétől bűdösödik a hal“.

Sürgesse tehát bajaink orvoslását, a kormányt támogassa, s erélyes fellépésével szerezzen súlyt szavainak. Képviselőink pedig emelkedjenek hivatásuk magaslatára s tegyék meg szintén ez irányban kötelességüket. Az első teendő: fellépni a vasut érdekében, melyre most legnagyobb szükségünk van.

Falusi.

A divatról.

II.

Aesthetikai tekintetben a divatnak csak az lehet ellensége, a ki ellensége magának az aesthetikának is, mert valamint az élet essentiája az aesthetika, ugy a divat az öltöz-

A „Székelyföld“ tárczája.

A kellem és jellem.

Gyakran találunk tárgyakra, melyek alakjuk vagy természeti sajátáguknál fogva oly kifejezéssel bírnak, mely kifejezésből az erő, nagyság, hatalom vagy gyöngédség, szerénység, kellemesség stb. olvashatók ki. Az ilyen tárgyak kifejezései az ember belsejében az annak megfelelő lelki erőre vagy érzelmre mindig hatással szoktak lenni.

Ha érzelmeinket s lelkünk minden egyes képességét természeti tünetényekben, élő vagy élettelen tárgyakban, illetőleg ezek kifejezésében akarjuk fölkeresni és fölismerni: nagyobb részét föltaláljuk pl. a szelidséget a galambnál, a szerénységet az ibolyánál, az erőt a viharban stb.; de vannak az emberben oly képességek vagy tehetségek is, melyek csak fennkölt szellem magasztosságában nyilvánulnak s így az istenségtől csak a teremtes remekének, az embernek adathattak olyképen, hogy azokat rendeltetésükhöz méltóan használhassa föl. Ilyen két szellemi adomány a kellem és jellem.

A kellem a nőnem tulajdona, s csak akkor nyilvánul a maga teljében, ha a lélek képességeivel egyesülve van; a jellem férfi-tulaj-

don s csak azon esetben nemes, ha törekvéseiben a szív érzeményeit sem téveszti szem elől. Azonban nem akarom azt mondani, hogy a nőnemben nem volna jellem és a férfi-nemben kellemesség; csak hogy míg a nőben az akarat, a jellem az alapelléke, az erélyben éri el többnyire legmagasabb fokát, addig a férfunál is csak a szép és kellemes egyes alakjai jutnak kisebb-nagyobb foku magaslatra.

Minthogy fölvettem tárgyam az emberiség két nemének tulajdona s így kétféle: külön-külön, egyiket úgy, mint a másikat — rövid vázlatban — igyekszem megtekinteni: 1.) nyilvánulásaiban; 2.) mibenlétében és 3.) minő nevelési befolyás alatt jutnak tökéletesedésre.

I. A kellem.

Vannak fogalmak, melyek meghatározására egy vele rokon s könnyebben megmagyarázható fogalmat kell segítségül venni. Ilyen elvont fogalom a kellem, s hogy a maga egészében felmutatható legyen, ezzel igen közeli rokon fogalmat a kellemest vettem föl czélom lehetőleg megközelítése végett.

„A szépnek egy faja a kellemes vagy minőségi szép, s áll a részeknek és tulajdonságoknak az egészhez való oly viszonyában,

mely lelkünkhez bizonyos vonatkozással bir s derült változatosság, összhangzás kecses mozgásban állhat s a hatás melyet az ember szellemére gyakorol, szelid és jótékony.“ Ime egy pár példa. Mi kellemesebb, mint üde tavaszi napon a kis énekesek ezerféle hangicsalása? mi kellemesebb, mint hűsítő árnyak közt kristályoséppjeivel kinálkozó forrás vize? s nem kellemese-e egy erdei magány a maga egyszerűségében? s nem-e a pajkos csermely ezerféle virággal szegélyezett medrében? Igen, ezek mind kellemesek, de a kellem bennök a kellemes árnyékává törpül le. Tovább menve, nemde kellemes a szív hűrjait édesen érintő ábrándos dallamu öszhangzó zene? de ebben is a kellem nem emelkedik ki. Vagy nem kellemese-e a szobrászat alakjai, hol az arcon szenvedés, szenvedély, epedés, tiszta ártatlanság stb. hiven visszatükröződnek s lelkünkben a rokonszenvet felkeltik? vagy nem kellemese-e a lángképzelmű festők ecsetjei alól kikerült ártatlan kisderek mosolygó képei s szebbnél-szebb madonnái? Ezek valóban kellemesek! A szépség kisugárzik belőlök s a kellem is áthatja, de csak úgy, mint gyöngye napsugár a tél hideg levegőjét.

Az elősoroltak kellemesen hatnak ugyan, s a szellemi rész, ha néha nagyon kis mér-

tékben átlengi is, de nagyobbára — a szemlélőnél — a képzeletnek marad fenn; épen ezért ezeknek kellemet nem is tulajdoníthatunk, mert a kellem lényegében ott nyilvánul, hol a szellemi rész a képzeletnek nem marad fenn, hanem a maga valóságában jelen is van.

A kellem a maga fenségében nyilvánul olyan nőben, kinek modora feszesség- és erőltettség nélküli; beszéde nyájas és leereszkedő; s kinek szívében könyör, hála, tisztelet, szeretet, vallásosság és erény; lelkében felvilágosultság, szép és jó utáni törekvés egyesülve, egy bűbájteljes erővé tömörülnek. Ez az erő az, mit kellemnek nevezünk. Ha ezen fenséges erőhöz a test arányossága, ildomosága és az arc szépsége is járul: ilyen nőről mondhatjuk el, hogy egész lényke kellem, vagy a mint mondani szokás: földi angyal.

Vezessük át képzeleteinket a mult időkre s többek között feltaláljuk Széchy Máriát, Rozgonyi Czecziliát, Stuart Máriát, Cleopatrást stb. s végül a görög mythológiából állítsuk a gráciákat lelki szemeink elé és így bizonyára egész magasztosságában szemlélhetjük a kellemet.

Most térjünk át s nézzük meg, a kellem megszerzéséhez minő ut vezet.

ködös alakot öltött esztétikája. Kire nem hat kellemesen egy izlésesen összeállított öltözékben megjelent ember, és kit ne érintene kellemetlenül egy szurtos, hányt-vetett rongyokba burkolt egyén? Ha a gyermekekre jó szabású, tetszetős színű és alakú ruhát adnak, nem mindjárt többnek, jobbnak, nagyobbknak tartja-e magát? Röviden szólva, az öltözködés kell, hogy esztétikus legyen.

Ha kritikus figyelemmel kísérik az öltözködést, akkor az egy egésznek két különböző részével kell foglalkoznunk: az öltözékekkel és annak mellékrészeivel. Egyelőre az öltözködéskör szoros értelemben véve szöveg. Az esztétika azt követeli, hogy a díszítő elem alkotó is legyen egyszersmind.

Az építészetben az oszlop eredetileg teherhordásra volt rendeltetve és mégis a legkiválóbb építészeti díszek az oszlopban tűnnek fel annyira, hogy külön stílusok különböztethetők meg magában ez egy építési alkat-elemben. A joni, eoli, dori szobrászati remekként beváló oszlopokat mindenki ismeri. A költészet a kellemes hangzást és tartalmasságot együttesen megköveteli. A festészetnél nem elégíti ki a színhalmozás, sőt kívánjuk, hogy a színvegyület jelentőséggel is bírjon. A plasztika nem felel meg feladatának, ha csak alakokat állítana elő és nem öntene beléjük életet. A színésznek nem elég a színpadon declamálni, de alakítani is kell. A zeneművésztől nemcsak hangokat kívánunk, de kifejezést, jellemzetességet.

És a ruházatokban? Itt az általános szabály is kell, hogy érvényre emelkedjék. Az alkotó elemből kell fejlődnie a dísznek. A régi divatu krinolin érthetetlen szeszély. A testhez álló felső öltözék természetes. Mi magyarázza meg a port csináló, pazar, hosszú uszályos ruhák viselését!?

A test lévén a fő, a basis a ruházatnál, minden öltözéknek a test idomait kell kitüntetni. Esztétikai tekintetből csak a (testhez álló) szűk és bő ruha helyes viselet, s általában mondhatjuk, hogy a test idomait a ruhaszabás e két szélsősége fejezheti ki kellőleg.

A feszes magyar ruha a férfiaknál (nőknél) egyike a legplasztikusabb ruházati alakoknak. Csak annyit jegyzünk meg rá, hogy az korántsem eredeti magyar, hanem a középkori lovagviselet megkedvelt, nemzetiesített változata.

A magyar öltözetnél a testhez álló egyesül a bővel (mente); mindkettő esztétikailag indokolt, plasztikus ép úgy, mint a római lepel. Igen élmés és esztétikailag kitűnően indokolt a zsinórdiszítés különösen a mellén, hol a bordákat jelképezi; de a nadrágon az elmaradhatlan vitézkötés alkotó elemre nem vall, mindazonáltal szimmetrikusságánál fogva nem ellenkezik a szép fogalmával; úgy tűnik fel, mint egy odavetett élmés gondolat.

A fejruházatot illetőleg legcélszerűbb, legesztétikusabb a hajnak vagy csokorba

fonása, vagy hosszú leeresztése; minden más alak erőltetett és nem természetes. A divatos göndörítés, frou-frou izléstelen a nőknél ép úgy, mint a férfiaknál a kopaszra nyírott fő. Előbbi érzélességet fejez ki, utóbbi a rabszolgaság ismertetője volt régebben.

Érthetetlen a kalapoknál a most divó felhajtott előrés, mely hasonlólag egy turkómán női teremhez perzsa szőnyegekkel elfedett bejáratot sejtet. Célszerűtlen, mert a nagy por ellen nem véd, az esztétika pedig elítéli.

A nőknél igen szép a fejkendő-viselet, mely esztétikailag kiváló és előkelően nőies. A férfiaknál természetesebb a kuca-viselet. Ez egyrészt az eredetre vall, másrészt pedig időszerűleg célszerű és így indokolt is.

Valószínű, hogy a főveg eleinte külön alak volt. Ha ráemlékezünk, hogy roppant hőség idején ösztönszerűleg széles levelekkel igyekeztek az ember a hő és fény ellen védekezni, úgy e feltevés valószínűsége kétségtelen. A szél (karima), mint összetéti alkotó elem, teljesen indokolt, de nem sik irányban, hanem lefelé, meredélyes szélesedéssel.

A lábbeli eredetileg a lábra erősített bőr, fadarabból állott. Itt az esztétika kívánalma, hogy az idomot fejezze ki; a kívánalom a most divatból kiment vágott orru cipőkkel ellentétben áll, de ellenkezik a divós lapos sarku lábbelik viseletével.

Az öltözék mellékrészeiről később; hiszen e pár sor célja csak az, hogy megmutassa, miszerint az imadás- és átkozástól eltekintve, az emberi fejlődés e műveltségi mozzanatát lehet érdekesebb oldalról tekinteni. Általános szótlan, csupán megjegyzésekkel ugrottam át a nagyobb fáradságot igénylő részekre. Részemről célozmat elértem, ha a divatkedvelők figyelmét egy új irányra fordítottam, mely irány élvezetesebben és hasznosabban fizeti meg a fáradságot, mint a két szélsőség.

Hugor.

Az „Erdélyrészi magyar köz-művelődési egyesület“

választmánya hétfőn déltől késő estig ülést tartott. A gyűlésre Erdély minden részéből jelentek meg vezérférfiak, köztük Bethlen Gábor főispán, az egyesület elnöke.

Elhatározatott, hogy munkaprogramm dolgozandó ki: hol és melyek az erdélyi magyarságot fenyegető veszélyek és hol leg-sürgősebb az intervenció? — Általában nagyszabásulag kidolgozandó Erdély rekonstrukciójának terveze, tekintet nélkül az eddig befolyt összegekre. A kidolgozás 7 tagú bizottságra bízott.

Ezután a választmány egyöntetű ügyrendet fogadott el az összes főkékre nézve, a melyeknek száma 30.

társaság környezze, melytől szivnemesítőse feltételezhető.

5. Otthonában a házas egyszerűsége a csin- és tisztaság szeretetével párosulva legyen szoktatva.

6. A növendék, ha tehetséges, vezettessék be a szépművészetek ismeretébe s figyelme mindenben a magas, kellemes, kecses és bájos felismerésére és átértésére irányítsassék; mivel fogékony lelkét ezek nemes és üdvös hatással töltik be, s így később is midőn önerejére lesz utalva csak a jóra és nemesre fog törekedni.

A kellem fejlesztésére nagy befolyással van a körülmény, kor, idegrendszer stb. De van egy férfi- mint a nőnben egyeseknél olyan ferde érzéki vagy szellemi kinövés, melyet a leggondosabb ápolás vagy nevelés sem képes helyre hozni. Ilyen esetben sem a család, sem ezek helyettesítője más vádja alá nem eshetik; míg ellenes esetben az ép gyermek nevelésénél egy művelt, tehát kellemes nőnek erkölcsi szent kötelessége szem előtt tartani, hogy érzelmi példaadásával magához hasonló gyermekét szerető anyává, észbeli példaadásával honleányává és szellemi egész törekvésével kellemes hölgygyé nevelje.

Végül nagyfontosságú indítvány tétetett: hogy t. i. a pusztuló földbirtok megmentése céljából erdélyrészi földhitelintézet állítsassék föl. A választmány kimondta, hogy az ügyet erkölcsi támogatásban részesíti azt az országnak és a tagoknak meleg figyelmébe ajánlja.

Este magánértekezlet volt, melyen megállapodás történt az erdélyrészi földhitelintézet felállítását illetőleg. Már konzorcium is van. Az intézet nem a közművelődési egyesület pénzéből fog felállítani, mert ez csak kulturális célra kezelhető, egy évig minden fillér értékesítetté.

Az igazgató választmány minden hó 12-én tartja rendes ülését, melyre a vidéki tagok a legtávolabbról is megjelennek; minden vidéki tagja ott lévén a választmánynak, az ülések igen látogatottak s élénkek.

A folyó ügyeket egy háromtagú direktorium (Felméri Lajos dr., Concha Győző dr. és Nagy Béla kir. tanácsos) intézi el a működő alelnök, dr. Haller Károlylyal s természetesen a titkárral egyetértőleg.

A pénzügyi választott pénztáros végzi, ki részletes szabályzat szerint vezeti a könyveket, 2000 ft. kaucióval bír, habár nála csak 500 ft. állhat. Az összes pénzről szóló takarékpénztári könyvecskék s papírok oly Wertheim-szekrényben állanak, melynek kulcsa az elnök kulcsaival ki vannak cserélve.

Az egyesület egy évig nem kezd semmi segélyt; még az elkölthető adományokat is tőkésíti s járadékba és földhitelintézeti papírba helyezi, hogy minden rizikón kívül álljanak azok a fillérek, melyek a legnélkülözhetlenebb nyomtatványok s irodai kellékeken kívül semmire sem vétetnek igénybe.

Az irodába a butorokat kölcsönbe adták lelkes polgárok.

Mióta a mozgalom megindult, aláíratott 300,000 ft. befolyt 70,000 ft. s ezzel szemben az összes nyomtatványokra, bárcakönyvekre, ívekre, levelekre, irnoki fizetésre stb. alig adatott ki 1000 ft. Tudni kell, hogy több mint 70,000 nyomtatványdarab lett szétküldve.

Országos honvédegyülés.

Az országos honvédegyülés, mely a belügyminiszter utasítása folytán hivatott össze, hétfőn tartatott meg Budapesten a kiállítás zenecsarnokban, Tisza László ideiglenes elnök vezetése alatt.

Elnök előadja, hogy a múlt országos honvédegyülés után a feloszlott egyesület jegyzőkönyveit nála tették le, s szóló ezeket a belügyminiszterhez terjesztette föl, a ki utasította az elnökséget, hogy hívjon össze gyűlést, a tisztikar megválasztása céljából. Üdvözlő a megjelenteket s az orsz. honvédegyület megnyitottak nyilatkoztak.

Az elnöki megnyitót éljenzéssel fogadták. Ezután felolvasták a belügyminiszter leiratát, mely szerint Tisza László, mint a honvédegyület volt elnöke, megbizatik a gyűlés összehívásával.

Elnök a megjelenteket a tisztikar megválasztására hívja fel, de előbb szükségesnek tartja az igazolt tagok névsorának felolvasását, mert a választás csak akkor történhetik meg, ha az igazolt tagoknak legalább kétharmada jelen van.

Felolvastatva a névsor, konstátáltatott, hogy a tagok kétharmada jelen van.

Következett a szavazás. Megválasztottak: elnökké: Tisza László 147 szavazattal, vagyis egyhangulag, alelnökké: Degre Alajos és Sárkány József, választmányi tagokká: Kökényessy Szaniszló, Gelléri Szabó János, Fornszer Sándor, Lévai Henrik, Lázár Mihály, Busbach Péter, Kovács László, Ivánka Imre, Jekelfalussy Lajos, Bellaág Imre, Fekete Miklós, Várady Gábor, Gaál Ernő, Balogh Sándor, Gajzágó Salamon, Kozma Zsombor, Szentgyörgyi Imre, Schneider Antal, Liptay Béla br., Vadnai Károly, Tóth János, Pethő Vilmos, Szijgyártó Zs., Szögyényi Emil, Maróthy János, Vangel K., Mikár Zs., Petrovay Ákos, Szász Károly, Bodó Antal; póttagokká: Bakody Tivadar, Csizik Károly, Rónay János, Király János, Girókuty Fe-

rencz, Vincze Antal, Iglódy Kálmán, Borovszky Ernő, Paulovszky Antal, Nyitrai Mátyás, Kleber Osváth, Menczel Adolf, Borbély Sándor, Maár István, Nagy Pál.

Az elnök megköszöni a bizalmat s kéri bajtársait, hogy csak addig tartsák meg őt az elnöki széken, míg a honvédek ügyében teljes odaadással fáradozik.

Visontai Kovács László meghajol a márciusban hozott határozat előtt, noha az az ő véleményével meg nem egyezik. Egy megjegyzése azonban mégis van: a határozatban az a kifejezés foglaltatik: „nyilatkozat a történelem célzatos meghamisítására.“ Sem ő, sem a vele egy véleményen lévő bajtársak nem akarták a történetet meghamisítani; eljárásukban mindenkor csak a hazafiság vezette őket, kéri tehát a gyűlést, hogy a „célzatos“ szó a határozatból hagyassék ki.

Az elnök kijelenti, hogy a már hozott határozatot megmásítani nem lehet.

Ugyancsak Visontai Kovács László indítványára a módosított alapszabályokat (a becsületbíráskodásra vonatkozó §§. elmaradtak) en bloc elfogadták.

A számadások felülvizsgálására és a költségvetési előirányzat elkészítésére egy három tagú bizottságot küldtek ki, s a rokant honvédek segítségére vonatkozó indítványokat a központi választmányhoz utasították.

Komlóssy Pál kéri a gyűlést, hogy Bihar-megyének a képviselőházhoz a múlt évben benyújtott kérvényét, mely 200,000 forint honvédegyületnek az állami költségvetésbe való fölvételét kéri, sürgesse meg. Ezt is a közp. választmányhoz utasították.

Ezzel az ülés véget ért.

Levelezés.

Papocsz, 1885. okt. 10.

I.

Tek. szerkesztő ur!

... Ergo rég nem írtam a „Székelyföld“-nek. Azóta mennyi minden történt a nagy világban s még iczi-piczi falucskámban is! Hanem azért bocsásson meg a t. szerkesztő ur, mert — hogy is mondjam csak? — mint szegény rustikus embernek, sok dolog volt; úgy el voltam foglalva, hogy nem jutott erre időm.

Az a sok kihízlalt kopó minden vadászat tilalom dacára (mert, tetszik tudni, községünk vadászterületének én vagyok a hasznabérője) a kora tavasz óta az egész nyáron át ez ideig úgy teleugatta füleimet, hogy boldogtalan elmerengésemben még éjjel sem tudok aludni, annál kevésbé érek rá, hogy írjak. Nem is tudom, miért ütötték reám egész 20 értért a vadászhatást, holott én ahhoz legkevésbé sem értek...

Hanem hát hogy az a sok kopó tilosba jár, azért nem akarok panaszt emelni (de nincs is, hova, mert az igazság vajaz vakaru lévén, megették a kutyák) mert hiszen akkor mindennap megajándékozhatnám egy-egy panaszszal az illetékes közegeket. Pedig szó a mi szó, de Papocszról, ebből az örökös miserabilis községből, annyi a panasz minden hatóságnál, hogy talán az egész vármegyéből sincs több. Kijut bővön abból a járási szolgabíró, megyei alispán s még talán a főispán urnak is. De az illetők minden panasz daczára sem okulnak.

Hanem sebj. Most dolgozzák a municipális törvényeket egészen ujra, s bizonyára segítve lesz a dolgon olyanképen, hogy a községi hanyagságok főmagiszterei, illetve a körjegyző urakra vagy kimondja a teljes összeférhetlenséget, vagy a választási urnához vezeti őket... Ergo vigyej az ördög a kopóját, csak az új törvényben ezek benne legyenek. Ha pedig benne nem lesznek, az egész ujradolgozás nem fog érne egy makula mákszemnyit. Ott állunk a községi önkormányzat terén, a hol a mádi zsidó, azaz: oda megyünk vissza, a honnan kiindultunk.

Apropo! Már négy vagy öt hete, folyton foly a zártkörű táncszóval minden szombat este, mintha bizony valami gazdag áldást adott volna az idei termés. Igen; tánc és újra tánc, belépti díj mellett.

Talán bizony valami jótékony cél érde-

kében történik mindannyiszor? Jótékony cél? No, azt mi legkevésbé ismerjük. Minden rendezőnek a zsebe a jótékonykaság kasz-szája.

Hát az „Erdélyrészi magyar közművelő-dési egyesület“ és a „Papolczy olvasó-egye-let“?! Már ezekre nincs pénz, hanem dö-zsölni van, Nekünk mindezek nem kellenek. (Bizony az E. M. K. E egész Orbai-székben nem sok pártolóra talált, a mit az illető kö-rök restelhetnének, ha ugyan volna egy kis hazafiság bennük.) Kérdezheti a nyájas ol-vasó, hogy hát „Olvasó-egylet“-ünk minő stádiumban van? Én egész joggal felel-hetem reá: a régi ben. A tétlenség ütött ismét tanyát rajta. A pap sem jobb, mint az iskolaszéki elnök; mind a kettő egész hévvel éga dicsőségért, hogy elnök lehessen; csu-pán ezért indulnak bele és aztán szalmatűz a többi. Kialszik minden lelkesedés egy fuva-latra.

Most jut eszembe, hogy az olvasóegyleti elnök ur terhes teendőkkal van felruházva: adminisztráns és aspiráns. E két hivatalt egy személyben folytatja s ezért nem ér reá az egyleti ügyek vezetésére. Hát ha biztos ta-lajra tett folyamodása más hazába vezet: akkor miért is kilódjék a mi felbomlásnak induló egyletünk ügyeinek rendbehozatalá-val? Nekem erős kételyeim vannak arra nézve, hogy mindkét ideiglenes hivatala mi-előbb ugy szűnik meg, hogy megbánja a sok lótas-futást. Adja Isten, hogy csalódjam. Azt kívánom.

Denique azért nem lesz jótékony célra rendezett tánczmúltság addig, míg ideigle-nes lábon állunk.

Zágon községe ezeltől egy pár évvel postahivatalt kapott és Kovászna község az idén távirda-állomást. Előbbi község egy félóra járás, és mi mégis Kovászna község-ből, illetőleg a kovásznai postahivataltól kap-juk maig is leveleinket, a mi pedig két órai járás innen. A távirda felállításához község-ünk is jelentékenyen hozzájárult, hanem azért e tekintetben is épen ott állunk, a hol eddig, mikor t. i. Seps-Szentgyörgyről kap-tuk a zágoni postahivatal közvetítésével a táviratot. De — hogy közelebb érjek mon-dani valómhoz — mi már több ízben felszó-laltuk a nyilvánosság terén, hogy egy át-meneti postahivatalt kapjunk, azaz: a zá-goni postahivatal csatoltassék át eddigi köz-lekedési vonalának meghagyása mellett a kovásznai postahivatalhoz. De, ugy látszik, minden felszólalásunk füstbe ment. Pedig egy leadó postahivatalt talán csak megérde-melnénk. Szóval elvégre is nemcsak Pa-polcz község érdeke, a mit mi sürgetünk; mert ugy közigazgatási és igazságszolgálda-tási, mint más tekintetből elérkezettnek látjuk az időt arra, hogy Zágon községtől egyenes vonalban fel Kézdi-Vásárhelyre, a törvényszék székhelyére, az erdőség alatt összekötő postahivatal legyen. Ezt még or-szágos érdek is teszi a mai időben szüksé-gessé. Ajánlom tehát ez ügyet az illető kö-rök és a nagyszabású postaigazgató-ság figyelmébe.

Noha elismeréssel kell adoznunk Három-szék megye törvényhatósági bizottságának mult hó 29-én hozott azon üdvös határozat-áért, hogy az orbai járás részére Kovászna székhellyel állatorvosi állomás rendszeresi-tését mondta ki, nem tehetem, hogy meg-ütközésemnek kifejezést ne adjak a felett, hogy ezen állatorvos fizetése a lakosságra hárítottatott. Hisz Orbai határszéli járás Oláh-ország szomszédságában, honnan a keleti marhavész szokott behurcoltatni, és annak megakadályozása céljából nemcsak helyi, hanem országos érdek is követelte egy állatorvosi állomás rendszeresítését; és mégis a népre ruházzák annak fizetését? Talán nem lehetne onnan fizetni az orbait is, a hon-nan a más hármat? Vagy mi bűnösebbek va-gyunk?

Ugy látszik, mi a törvényhatósági bizott-ságha oly tagokat küldünk képviselőül, kik mindent tátott szájjal fogadnak s feladatuk-nak legkevésbé sem felelnek meg. A ki pedig hivatásának nem tud megfelelni, az ne vál-laljon hivatalt. A virilisek pedig ne aludja-nak otthon. Avagy felszólalásra képes egy sincs e járásban?!... Különben nem értem az egész eljárást.

Bedo Károly.

Meghívó.

A kézdívásárhelyi Stephanie-menház fo-lyó évi rendes közgyűlése K.-Vásárhelyen, a tanácsháznál október hó 25. napján dél-után 2 órakor fog megtartatni, hová az ala-pító és rendes tagokat a minden érdeklődő ügybarátot bizalommal meghívunk.

A gyűlés főbb tárgyai:

1. Elnöki megnyitó beszéd.
2. Titkári, pénztárnoki és leltározó bizott-sági jelentések.
3. Számvizsgáló-bizottság előterjesztése és annak a jövő évre való kinevezése.
4. Tanácskozás a felett, mikép lehetne az orbai- és kézdíjárásbeli szegényeket menhá-zunkba felvenni és minő feltételek mellett.
5. A jövő évi költségelőirányzat megállapítása.
6. Tanácskozás a menház épületeinek na-gyobbitása felől.
7. Az éven át felveendő szegények létszá-mának meghatározása.
8. Indítványok s kérvények.

Kézdi-Vásárhelytől, 1885. október 16-án.

Br. Szentkereszty Stephanie,
elnök.

Meghívó.

A háromszék megyei „Erzsébet“ árva-leánynevelő-intézet folyó évi rendes köz-gyűlése október hó 25. napján délutáni 3 órakor Kézdi-Vásárhelyen, a tanácsháznál fog megtartatni, hová az alapító és rendes tagok s minden barátai a nemes ügynek bi-zalommal meghívhatnak.

Főbb tárgyai a gyűlésnek:

1. Elnöki megnyitó.
2. Titkári, igazgatói, pénztárnoki, iskola-széki, bizottsági jelentések az intézet anyagi és szellemi működéséről.
3. Jelentés a nagyméltósági miniszter ur által építkezésre utalványozott államsegély mikénti felhasználásáról és azok összesített számadásairól.
4. Számvizsgáló-bizottság jelentése és an-nak a jövő évre való kinevezése.
5. Az árvaház szomszédságában vásárolt telek vételének, átalakításának és az arra tett költségeknek bejelentése.
6. A női ipariskola felszerelése, beosz-tása és költségelőirányzatának bejelentése.
7. Jelentés a vallás- és közokt., valamint az ipar- és kereskedelmi miniszteriumok által tett segélyezésekről.
8. Bejelentése az árvaház életrajzáának keletkezése óta.
9. A család-tanítónői állomás szervezésére vonatkozó isk.-széki jelentés.
10. A felveendő árvák létszámának meg-határozása.
11. Több folyó ügy elintézése, indítvá-nyok.

Kézdi-Vásárhelytől, 1885. okt. 16-án.

Br. Szentkereszty Stephanie,
elnök.

Különfélék.

— A trónörökös vadászata. Rudolf trónörö-kös görögényi vadászatáról a következőket írják e hó 14-éről: Rudolf trónörökös és tár-sasága mai vadászata kitünően sikerült. Csak két hajtás volt s nem kevesebb, mint három medvét ejtettek el. Az első hajtás alkalmával két maczkót lőttek és pedig egyi-ket a trónörökös, a másikat Teleki Samu gr. alezredes; a második hajtáson ő fensége egy második medvét is lőtt az alsólárgai te-rületen. A társaság délután négy órakor ér-kezett vissza a kastélyba. A lelőtt három medvét zöld galyakból készítet és a park-ban felállított ravatalra helyezték. Este 7 órakor a fáklyákat meggyújtották, mire a vadászok, tisztviselők, erdővédek, vadörök, hajtók és a peczerek nagy körben körülfog-ták a kiterített medvéket. Hét óra után Te-leki Samu gr. jelt adott a zenére, mire Sala-mon zenekara a Rákóczi-indulót játszotta és megszólaltak a kürtök. Erre megjelent a ra-vatalnál a trónörökös Frigyes főherceggel és az egész főúri társaság. Mintegy félóráig időztek itt. A zenekar Stefánia trónörökösne rendeletére többnyire magyar népdalokat játszott. A társalgás magyar, német és fran-

czia nyelven folyt. — Stefánia trónörökösne a délutánt Pálffy grófné udvarhölgy társasá-gában a parkban töltötte; előbb csónakázott a tavon, azután tájképvázlatokat csinált a Rákóczi-hegyről.

— A keleti események. A Times jelenti e hó 14-ki távirat szerint, hogy a nagyhatalmak követői Konstantinápolyban jegyzőkönyvet irtak alá, mely azt a határozatot tartalmazza, hogy Keletruméliában a status quo ante helyreállítandó. E határozat végrehajtásával a portát bízták meg, mely e végből esetleg csapatokat fog felajánlani. Ez esetben euró-pai biztosok vezetnék a csapatokat. A jegyző-könyvet a hatalmak távirati uton ratifikálták. — Hir szerint Kopenhágában konferenciá-kat tartottak, a melyekben Sándor fejedelem esetleges utódjául Valdemar dán herceget szemléltek ki.

— Az építő iparosok tanfolyama. Az állami középipartanodában a télen szünetelő építő iparosok, kőművesek, ácsok és kőfaragók szá-mára rendezett tanfolyam f. évi november hó 3-ik napján fog megnyitást. A tanfo-lyam négy téli félévre terjed, s évenként november hó elejétől márczius hó végéig tart; e tanfolyamon az illető építő iparosok rendszeres szakkiképzéstést s annak sike-res bevégezése után jogérvényes kőműves-mesteri bizonyítványt nyernek. Tanulókul felvételnek a 14-ik életévet betöltött azon kőműves-, ács- és kőfaragó-cselédek, a kik folyékonyan olvasni, írni és számolni tud-nak s legalább egy évig a gyakorlatban mű-ködtek. A felvételre jelentkezők erkölcsi bizonyítványt, továbbá főnökeiktől igazol-ványt tartoznak előmutatni arról, hogy mely idő óta működnek a gyakorlatban és melyik szakban dolgoznak. A beíratások az intézet helyiségében (VIII. ker. Főherceg Sándor-tér 4. sz.) november hó 2-ik napjáig, a köz-napokon este 6—7-ig, a vasár- és ünnepna-pokon pedig délelőtt 10 órától 12-ig tartat-nak. Budapest, 1885. október hóban. — Az állami középipartanoda igazgatósága.

— Szaporodunk! Magyarország népessé-gének gyarapodásáról igen öröndetes ada-tokat nyújt a statisztikai hivatal évkönyvé-nek legújabb füzeté, csak az 1883-iki nép-mozgalmat mutatja a korábbi 1881. és 1882. évekkel kapcsolatosan. E szerint a Dráván inneni Magyarország lakossága, mely 1880-ban 13.728,622 volt, 1881-ben 13.840,157-re, 1882-ben 13.951,643-ra és 1883-ban 14 millió 139,811-re szaporodott volna. A gyarapodás tehát 1881-ben 111,535 azaz 0.81 százalék, 1882-ben 111,486 azaz 1.35 százalék. Megfe-lelő gyarapodást mutat az egész magyar bi-rodalom, mely 1880-ban 15.642,102 lélekre ment és 1881-ben 15.777,188-ra, 1882-ben 15.923,345-re, 1883-ban 16.117,288-ra. A gyarapodás tehát 1881-ben 135,086 azaz 0.86 százalék és 1883-ban 203,943 azaz 1.28 százalék. Az utolsó év oly kedvező, a minő-hez hasonló csak 1867 volt. E számokból látható, hogy az első két évben a Dráván tul, az utolsó évben a Dráván innen erősebb a szaporodás. Megjegyzendő még, hogy e szá-mok csak a polgári népességet foglalják ma-gukban. A katonai népesség, mely 1880-ban 97,157 embert tett, ezen kívül áll. Ezzel együtt a magyar birodalom népessége 1883-ban 16.215,445.

— Meghívó. A háromszék megyei „Erzsébet“ árvalánynevelő-intézet helyiségének teljes kiépítése és berendezése alkalmából 1885. október 18-án tartandó megnyitása ünne-pélyre az ügybarátok és érdeklődők tiszte-lettel meghívhatnak. Br. Szentkereszty Ste-phanie, elnök. Erdélyi Károly, titkár. Azjün-nepély sorrendje: 1. Énekel a k.-vásárhelyi tanítói dalkör. 2. Bálint Károly k.-szentléleki apát-plebánus felszenteli az intézetet. 3. Ima Kovács István k.-vásárhelyi segédlelkész ál-tal. 4. Énekel a tanítói dalkör. 5. Trefort Ágost vallás- és közoktatásügyi miniszter ur elnök báróné által festett arcképének le-leplezése. 6. Alkalmi beszéd Székely János k.-vásárhelyi ev. ref. lelkész által. 7. Énekel a tanítói dalkör. 8. Az árvaház története Erdélyi Károly titkár által. 9. Az intézet ünnepies átadása br. Szentkereszty Stepha-nie elnök által. 10. Énekel a tanítói dalkör. Az ünnepély kezdete délután 2 órakor. — Az árvaház megnyitása alkalmából 1885. október 18-án, vasárnap, a kézdívásárhelyi

tanácsház nagytermében disz-előadás leend. Háziaszonyok: Szőcs Józsefné, Balog Gyuláné, rendező Dobay János. Műsorozat: I. Nyári est a tó partján. Éllőkép. Holdfény-nel megvilágított liget. A fák lombjai kö-zött átosillámló tó tükrén hattyuk és csolnak női csoporttal. II. Szaval Szentpéter Maris-ka k. a. III. Az album lapjai. Éllőképek 2 sza-kaszban. I. szakasz. A nő élete 4 képben, ugymint: 1. A gyermek. 2. A leány. 3. Az anya. 4. A nagymama. II. szakasz. A férfi élete 4 képben, u. m.: 1. A gyermek. 2. Az ifju. 3. A férfi. 4. A nagypapa. IV. Szaval Baló László ur. V. A nyár. Éllőkép. Három diszkocsi a nyárt ábrázoló csoportokkal. VI. Fátyolképek, részben közönséges, részben Drumond-féle fénnyel világítva: 1. Az an-gyal-vár Rómában. 2. Mozgó szinkép. 3. A potsdái márvány-palota. 4. Mozgó szinkép. 5. Svájci tájkép. 6. A virágárus leány (tré-fás kép). 7. Norvégiai tájkép. 8. Mozgó szin-kép. 9. A csizmatisztító (tréfás kép). 10. Egy torzkép. VII. Csoport-képek. Név nélkül. VIII. ??? Szereplő hölgyek: Balog Gyu-láné, Benkő Emma (Altörja), Kőnczei Zsu-zsika (Karatna), Málnási Albina, Nagy Ida, Pongrácz Mari, Szabó Anna, Szentpéteri Mariska (Feltörja), Török Mariska, Vajna Mari. Urak: Péter Kálmán, Jancsó Károly. Gyermek: Nagy Irma, Tóth Iduska, Kősa Róza, Tóth Pistika, Kősa J. Belépti díj 50 krajczár. Előadás után tánczvigalom. Kez-dete pont fél 8 órakor.

RÖVID HIREK.

A walesi herceg hétfőn utazott el Buda-pestről, hol kilencz napig tartózkodott. — Magyarellenes gyűlést tartottak az oláh pa-pok, tanítók és birtokosok e napokban Ba-lásháza szilágymegyei községben. A szolgál-bíró azonban szétugrasztotta őket. — Pro-nitzban három magára hagyott gyermek játé-közben meggyújtotta egy szoba butorait s kettő közülök megfuladt a füstben. — Egy különös társaság produkálja magát Milano-ban. Operatársulatnak lehetne nevezni, de nem énekel, hanem füttyöl. Bellini Normájának összes énekezeit egy elfüttyöli, mint a pa-rancsolat. — Egy ismeretlen Rubens-képet fedeztek föl egy belga városban. Egy szegény szabó tulajdona, a ki valami árverésen vette egy frankért. Már is mesés árákat ajánlanak érte a boldog szabónak. — Lenyelt egy pár fülbevalót Temesvárt egy tolvajról; az ékszer-t egy kis leány füléből tépte ki s mikor kutatni kezdték, akkor vette be a szájába. Most re-tenetes kinokat szenved. — Nazarónusnak adja ki magát Székesfehérvárrt egy honvédujonz és sehogy sem akar fegyvert fogni a kezébe. — A kiállítás sorsjegyek nagy kelendőségnek örvendenek. Eddig körülbelől 750,000 darab kelt el. — A kolera. A palermoi kerületben kedden összesen 134 ember betegedett meg és 50 halt meg kolerában. — A bois du luc-i közsébnányában tűz ütött ki kedden s 11 munkás bennégett.

Szépirodalmunk egyik ága sem örvend napjainkban oly virágzásnak, mint az elbe-szélő irodalom. Ezt főleg a magyar tár-sadalom hatalmas fejlődésének köszönhetjük, mely a figyelmes szemlélőnek lépten-nyo-mon a legérdekesebb tárgyakkal kínálkozik. Tolnai Lajos és Mikszáth Kálmán voltak azok, kik e társadalmi mozzanatok-at az irodalomnak meghódították: amaz széles körben, bámulusos jellemző erővel és sujtoló szatírával, ez kedves gyönyörködtető hu-morral. Nyomukban halad egész újabb elbe-szélő költészetünk. Sajnálatunkra eddig még nem volt lapunk, mely mind e törek-veket egyesítve, az elbeszélő irodalomnak és ezzel együtt az új Magyarország képét tárná elénk. Annálkellemebb meglepetést szerzett nekünk egy szépirodalmi vállalat, mely elérte azt, a mi mindeddig még nem sikerült: regény- és beszélyirodal-munk tükrében a multat, vala-mint a jelen társadalmi mozgal-makat teljesen és hiven bemu-tatni. Ez eszmét a „Gondűző“-ben lát-juk megvalósítva, mely derék szépirodalmi hetilapnak épen Tolnai Lajos a főm un-katársa és melyben Mikszáth Kál-mán „A képviselőház karzatáról“ cím alatt közli annyira kedvelt rajzeit. A „Gondűző“ II. évfolyamának előtűnk fekvő 4 első száma egyszerre három eredeti re-génnyel indul meg: „Az utolsó kuruczvi-lág“, történeti regény 3 kötetben, kitűnő re-

gényirónktól Abonyi Lajostól, „A vér hatalma”, mely egy korszerű problémát fejteget, Beniczky né Bajza Lenkétől és Csiricsáry Bertalan ur ö méltósága” című társadalmi regényt Vértesi Arnold élénk tollából. Költeményekkel találkozunk legjellegesebb lantos költőinktől, u. m. Vajda János, Kiss József, Endrődi Sándor és Reviczky Gyulától. A kisebb beszély és rajz igen gazdagon és mintaszerűen van képviselve Mikszáth Kálmán említett rajzsorozata, P. Szathmáry Károly „A helybenhagyott ember”, Szana Tamás „Magyar költők szerelme”, Tóth József „A tilos”, Jakab Ödön „Összeromlott élet” és Tolnai Lajos „Az első eszménykép” sat. dolgozatai által. A lap érdekességét és változatosságát növelik Belot egy rendkívül érdekes regénye francziából fordítva, és az ismeretterjesztő cikkek, mulattató apróságok, talányok sat. „Gondizó” megjelen minden vasárnap három tömörtíven. Kiadója Székely Aladár Budapesten. Előfizetési ára negyedévre 1 ft 50 kr. Legjobb lelkiismerettel ajánlhatjuk e hazafias szellemű, szépirodalmunk színvonalán álló kitűnő vállalatot mindeneknek, ki lelket emelő és képző olvasmányoknak örvéndenit tud. A kiadó mindenkiné ingyen és bérmentve szolgál mutatóványsszámmal, ki e végett levelező lapon hozzá fordul.

Reflexiók

„Sötét szemüveg az a chauvinismus” című cikkre.

(Válaszul Felszegi J.-nek.)

Hát biz én arra épséggel el voltam készülve minden „ügyetlenség”-em és „öntudatlan állapot”-om daczára, hogy Felszegi J. ur az „ismétlésekkel” (Repetitio est mater studiorum) épen szája izéhez „apított” cikksorozatamat magas válaszára méltatandja; de — Isten látja — nem tehetek róla, ha azok a „valóság”-ok oly „szegény”-ek, „eszméi tartalomban” oly „silány”-ok, hogy Felszegi ur modern szellemi csemegékhez szokott gyomra nem bírván megemészteni, „elfogultságban gazdag, következtetlenségben teljes”-eknek daclarálja. Hja! az nagyon természetes dolog. Az igazság gyakran — s úgy látszik, itt is — emészthetetlen kompot az élethez. Arra pedig, megvallom, nem gondoltam, hogy soraimból a „Székelyföld”-ben a „Magyar Állam” szellemére bukkan. (E szellemből nem ártana egy kevés Felszegi urnak is.) Ez több Amerika fölfedezésénél. Ez már valóban bámulandó. Azt mondja: „Ha nem tudtam volna, hogy a „Székelyföld”-et olvasom, egyre százat mertem volna tenni, hogy akaratom ellenére a „Magyar Állam” került kezembe.” Akarata ellenére került volna Felszegi ur kezébe a „Magyar Állam”, ha nem tudta volna, hogy a „Székelyföld”-et olvassa; a mi annyit tesz, hogy tudtával és akaratával a „Magyar Állam” nem kerül kezébe, (de azon kívül?) tehát nem is olvassa; s mégis egyre százat mert volna tenni, hogy a „Székelyföld”-ben az én cikksorozatam „minden során, minden betűjén” a „Magyar Állam” szelleme húzódik végig. Hát honnan merne egyre százat tenni, hogy milyen a „Magyar Állam” szelleme, ha sohasem olvassa? Honnan ismeri fel azt a szellemet? No no! oly szellemismeret előtt, mint a Felszegi uré, milyen száz közül egy sem akad, csak le a kalappal! „komoly számbavehetést sem igényelhet” Felvidékiek! (Mondja Felszegi ur.) Ugy is van: poeta nascitur. De hogy cikke sorain és betűin nem a „Magyar Állam” szelleme húzódik végig, azt minden olvasó, ki a kereszténység szellemét ismeri, első tekintetre látja és érzi. A „Magyar Állam” azon keresztény szellemnek a képviselője s azon szellem huzódik azon végig, melyet az emberiség Megváltója az égből hozott a földre, mely az emberiséget a bűnbeesés után visszaadta önmagának, mely ugy az európai, mint minden civilizációnak megteremtője, alapja, életetője, fenntartója, melynek az összes művelt nemzetek köszönik azt, a mik. A „Magyar Állam” azon egyetemes keresztény szellemnek hordnoka, melyből Felszegi ur és egyház-felekezete is merítette és bírja azt a szellemet, a mi egyházfelekezeti szellemében jó, helyes, üdvös, egészséges és életképes. Ez röviden, a mit Felszegi ur a „Magyar Állam”-ban talál, ha akarata ellenére is kezébe

kerülne. Vagy ha ettől, mint valami mumustól, fél: szolgáljon utmutatóul a keresztény népek 19 százados és a magyar nemzet ezeréves multja, melyet a „Magyar Állam” által egy negyed század óta hirdetett szellemnek köszön.

No, de szinte tulmegyek tárgyunkon. Ilyen az én „ügyetlen” fejem. Mindjárt-mindjárt beleháborodom a dolog tárgyilagos fejtegetésébe Felszegi ur személyeskedéseivel szemben. Hanem az is az én „komoly számbavevést nem igényelhető” személyemnek tudandó be, hogy Felszegi urban nem csupán az „emberanyag”-ot, hanem az Isten képére teremtett észlelynt tekintem, s mint ilyent, a világ minden kincsénél többre becsulván, a soraimban velem szemben nyilvánított chauvinismusában vele szemben ellaposodom.

S itt, mig tovább „ügyetlen”-kedném, a chauvinismusra vonatkozólag megjegyzem, hogy igenis tisztában vagyok a „felekezeti chauvinismus”-sal. Manapság a chauvinismus és chauvinismus között is különbség van, mint különbözik a (jogosult) socialismus a (nem jogosult) socialismustól, a liberalismus az (ál) liberalismustól, az egyik állami tanító a másik állami tanítótól stb. Van a chauvinismusnak is egy elvadult faja, mely a keresztény szeretet szellemét, melegét és határait nem ismeri s mely mindig a végletekben találja életelemét. Ennek ellentéte a józan mértéket tartó, a büntől elforduló és azt — mondhatni — a szenvedélyességig gyűlölő chauvinismus, mely, mint ilyen, ugy egygyé van növe a vallási, politikai, honfui, társadalmi stb. vonatkozásu egyeddél, mint a lélek a testtel. Ezen értelemben irtam és fenn is tartom, a mit irtam, mert a vallás vagy felekezetiség nem oly köpeny, melyet a chauvinistának le kelljen dobni. Köztem és Felszegi ur között pedig a különbség ezekre nézve az, hogy engem Felszegi ur minden „tapintatlanságom”, „hazafiatlanságom”, tudatlanságom, „ügyetlenségem”, „öntudatlan állapot”-om és „számba sem vehetőség”-em daczára az említett liberalismus, socialismus, chauvinismus stb.-nek mindig azon táborában találánd, melynek szelleme 19 század zivatarai között az összes kultur-nemzeteket a civilizáció maig elért magaslatára emelve fenntartotta, a mely tábor szellemének a magyar nemzet köszöni közelítő ezeréves honfoglalási ünnepének megülhetését. Aztán mondjon vagy nevezzen engem és társaimat „a minden önálló gondolkodásról lemondott”, fej nélküliek irányításra nem méltó táborához tartozónak, vagy a minék tetszik; attól azon tábor haja szála most ép oly kevéssé görbül meg, mint görbült volna akkor, midőn ahhoz háromszáz évvel ezelőtt a Felszegi ur ösatya is — ha ősmagyar eredetét oda vissza tudja vinni — tartozott. Ez különben az ő önféjűségének dolga. De hogy ő minő táborhoz — vagyis az enyémmel ellenkező táborhoz — tartozik, azt ő maga világítja meg, midőn önféjűségében így ír: „Hogy valamely vallásfelekezethez tartozom, ebben már igaza van Felvidékieknek, s hogy vallásomat szeretem, igaz meggyőződésből követem, az is tény; de hogy vallásfelekezetemnek minden intézkedéseit, ha azok esetleg hazám érdekeivel ellenkeznének, vakon alá nem írnám, az is bizonyos.”

Forduljatok meg sirjaitokban, Zwingli, Luther, Kálvin stb.; haljátok, mily őszintén és mit irólatok háromszáz év múlva Felszegi ur, ki a „keresztény” vallás szelleme szerint a tiétek. Ti olyan, általa szeretett és igaz meggyőződésből követett vallásfelekezeteket alapítottatok, melyeknek intézkedései a haza érdekeivel ellenkezhetnek, esetleg ellenkeznek. Borzasztó még kimondani is. Itt olyant mond, a mi ellenkezik a vallás, az egyház mint igazság letéteményese fogalmával. Hát ilyen a Felszegi ur szent, igaz vallása, anyaszentegyháza? Nem hiszem. Hát mit jelent az a szó: anyaszentegyház? mit az igaz vallás? Hát a vallás, az anyaszentegyház, vagy vallásfelekezet érdekei nem egyszersmind a haza érdekei és viszont kell hogy legyenek? No, és mégis elfogult, chauvinista vagyok a Felszegi ur vallása, egyház, felekezete iránt? Nem hitközönység

ez Felszegi ur részéről, ki így értelmezi vallását? Az iskolában is így értelmezi? Látja Felszegi ur? a mit ugy szeret és oly igaz meggyőződésből követ, t. i. az ön vallása, érdekeiben hazaellenes, s így önmaga világítja meg álláspontját s ad „ügyetlen” fejtemnek igazat. Lám, lám, ez ismét uj előttem. Ez meggyalázása egyházának, felekezetének. Így jól is teszi, ha nem írja alá ennek intézkedéseit a közhaza érdekében. Azon tábor érdekei, melyhez én tartozom, 19 század történelmi lapjainak bizonyossága szerint, soha ellentétbe nem jöttek a haza érdekeivel; intézkedései mindig és mindenben egyszersmind a közhaza érdekeinek előmozdítására irányultak és irányulnak, mig az Isten a világnak mindenható és böles gondviselője lesz, mig az egyházi és világi, — mindkettő — Istentől jövő, ugyanazon hatalom, ugyanazon egy végezel elérésére működik, mig önmagának ellent nem mond, vagyis mig önmagával meg nem hasonlik. Ez pedig nem volt s nem is lesz soha. Én így állok az én táborommal.

Most már kezdem tudni, miért nem írná alá vakon vallásfelekezetének intézkedéseit is Felszegi ur s mily áthidalhatlan az ür közöttünk, hogy egyháza nem igaz egyház s hogy annak intézkedései hazaellenesek. Talán a költészetben létezik? Ily vallást alig vall egy vallásfelekezet is magáénak. Így tisztában állok Felszegi urnak felekezetiségével, melyre büszke aligha lesz egy elvtársa is. Látom sorából chauvinismusát, s látni fogják mások is, hogy egész válaszában „következtetlenségben teljes”-nek nevezett következtetéseimet hosszas fejtegetéséből levont „szép logikai” következtetései ismétlésével akarván elitni, mitsem törekedik egyebet következtetni bizonyítékok hiányában, mint hogy én nem tudom, vagy nem akarom tudni, mit írok, hogy én „elég tapintatlan és hazafiatlan” vagyok Magyarország tanítószágnak egy nagy részét — ritka kivétellel — a közvélemény előtt denuncziálni, hogy vádolom őket, hogy „örvendek, hogy megértettem”, s ez „sem nem szép, sem nem csuflogica, hanem vastag következtetlenség” stb.

Hát bizony Felszegi ur sokat izél, de a dolog lényegére ezel semmit sem bizonyít. Itt nem arról van szó, hogy ki mondta, hanem arról, hogy a mit mondott, igaz-e? Felszegi ur olvassa ujra, értse, értelmezze, huzza, vonja, következtessen, állítson rólam és cikskemről, a mit és a hogy bevallott felekezetisége, iskolalátogatási tapasztalatai szájjára diktálnak; én azt, a mit irtam, a ritka dicsérendő kivétellel, nem „nagy önelégültséggel”, hanem mély honfui fájdalommal fenntartom ma is. A történelem igazolni fogja, mint a külföldön. Nem tehetek róla, ha „öntudatlan állapotom”, „ügyetlenségem” stb.-ben Felszegi urnak vagy másnak elevenére találtam. Felszegi ur nem akarja önlában hordott önféjű koponyájába bevinni, hogy más dolog vádolni és más az igazat megmondani. Így olvassa el válszomat még egyszer, s akkor viszon- és végválasza önként elpárolog minden szépségével. Ekkor látni fogja, hogy nem volt, miért szégyelném elmondani, mit kívánok az államtól, szemben a felekezetekkel és iskolákkal. Ez nem volt köpeny, s ha azzá lett, viselje Felszegi, vagy a ki felvette. Néha a bolond is mond igazat, s így én is, ki — Felszegi ur szerint — ki „nem tudja, mit ír”, irtam olyanokat, a mikből Felszegi ur a modern eszméktől hemzsegő, az illem és szépsézet szánandó magas régióból szedett virágos következtetéseket — si cuti figura docet — domborította ki. Fenntartott állításaim ujabb megvilágítására — hivatkozva a 79-ik számban olvasható válszom végére — mig ujabb honi, hasonló adattal szolgálhatok, álljanak itt az alábbiak:

„A Westung. Grenzbote magdeburgi levelezője szomoruan konstatálja, hogy mióta az iskola az egyháztól elkülönítettet, Poroszország ifjainak sorából mesés számmal kerülnek ki a gonosztevők. Hivatalos adatok igazolják, hogy 1869-től 1878-ig 6615-ről 13,313-ra ment a törvényszék sorompói elé állított gyermekek száma. 1878. óta próbálkozott a porosz kormány a kényszer-isko-

lázattal is, de az eredmény az lett, hogy 1881-ig a szám ismét nőtt és pedig 19,353-ra. A fiatal bűnösök száma tehát rövid idő alatt megháromszorozódott. Berlin egyik fogházában 1876-ban 44 ifju fogoly volt, ma több van ezernél; egy másik fogházban 1150 siheder bűnhődik; s a foglyok 75%-a már 1—16-szor volt büntetve! A mi az ifju bűnösök életkorát illeti, 7% 14 év alatt van, 30% 14—15 éves; a többi is mind alatta van a 19 évnél. . . Itt a főhiba, — folytatja az író — bármit mondanak is a dolog szépitésére a hivatalosok: az iskola Poroszországban sincs jó uton. Tanít, de nem nevel. Az ifjuság korai önállósága nagyon káros. A hyperliberalismus termi rossz gyümöloseit.”

Miután Felszegi ur előtt „ügyetlenségre vagy öntudatlan állapotra” valló cikkeim komoly számbavevést nem igényelhetnek s „ezután irandó cikkeimet is ilyen szempontból fogja mérlegelni, bátor valék a fennebbi adatokat ide jegyezni, hozzáadván azt is, hogy a mi állami tanítóképezdeink, állami, községi és közös, szóval felekezet nélküli iskoláink a poroszországiakkal azonosok. Azon „a rany ifjuság” az állami tanítóképezdekből kikerült ifju tanítók ápoló karjai között a felekezet nélküli iskolákban temett gyümölcs. A mi hazai viszonyaink semmivel sem nyujtanak azoknak rosszabb talajt. Ugyanazon törvények eredménye ugyanazon viszonyok között nem lehet más. No, és még hozzáadom, hogy Felszegi urat eddig sem tartottam azon sarkpontnak, ki körül a világ forog s kihez, mint ilyenhez, eddig irt cikkeimet mérlegelés végett intéz nem kellett volna, s ezután sem tekintem olyannak. Az, hogy ő mikép mérlegeli cikkeimet, ugy cikkeimen, mint azoknak tárgyain mit sem változtat; azoknak sem nem árt, sem nem használ.

(Vége következik.)

Felvidéki.

Szerkesztői izenet.

B K. Papolcz. A „végrehajtó-bizottság” fenyegető levele nem lapha, hanem bíróság elébe való.

Hivatalos árfolyamok a budapesti áru és érték-tőzsdén.

Október 16-án.

Magyar aranyjárdék 6%	—.
Magyar aranyjárdék 4%	96.—
Magy. papirjárdék 5%	89.—
Magyar vasuti kölcsön	147.75
M. keleti vasuti államkötv. I. kibocs.	96.25
M. keleti vasuti államkötv. II. kibocs.	125.—
M. keleti vasuti államkötv. III.	108.—
Magyar földtehermentesítési kötvény	102.50
M. földtehermentesít. kötv. záradékkal	101.25
Temes-bánáti földteherm. kötvény	102.—
Temes-bánáti földt. kötv. záradékkal	101.25
Erdélyi földtehermentesítési kötvény	101.—
Horvát-szlavon földteherment. kötv.	102.—
Magyar szőlődezmaváltási kötvény	97.75
Magyar nyeremény-sorsjegy kölcsön	117.—
Tiszaszabályozási és szegedi sorsjegy	120.25
Osztrák járadék papirban	80.80
Osztrák járadék ezüstben	81.50
Osztrák járadék aranyban	119.50
1860. államsorsjegyek	138.50
Osztrák-magyar bankrészevény	850.—
Magyar hitelbank-részevény	279.25
Osztrák hitelintézet-részevény	277.30
Ezüst	—.
Cs. és kir. arany	5.97
20 frankos arany	9.99
Német birodalmi márka	61.80
London (2 havi váltókért)	125.90

Felelős szerkesztők:

Ifj. Dobay János. Sprencz György.

Kiadó tulajdonos:

Szabó Albert.

Hirdetmény.

A kantai minorita-rendház malma 1886. Szt-György napjától egymásután következő 3, esetleg 6 évre bérbe adandó. A feltételek f. október hó 30-ig a házfőnöknél megtekinthetők.